

så att endast ungefär övre hälften av ristningen återstår. Enligt de meddelanden, som Norinder lämnade Celsius år 1727, fanns den »Uti Rosersbergs Oxhaga, der gl. gården stådt». Sedan har den varit försvunnen och har trots gjorda efterforskningar icke kunnat återfinnas.

»Hård och svartblå steenslag» (Aschaneus). Den var 8 kvarter hög och 6 kvarter bred, d. v. s. ungefär 1,20 m. och 0,90 m.

Inskrift (enligt Aschaneus):

iaruntr × **auk** × **anuntr** × **litu** × **raisa** × **stain** × **iftir** × **kupmar** × **fapur** × ... **ta kupan** ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Iarundr ok Anundr letu raisa stein æftir Guðmar, faður ... [bon]da goðan.

»Järund och Anund läto resa stenen efter Gudmar, (sin) fader ... gode make.»

Till läsningen: Sk äro hos Aschaneus, i B 1122 ×. 1—11 **iaruntr** · **auk** · **a** finns endast hos Aschaneus; likaså 44—46 **pur**. — Hadorph och Leitz: 28 **e**. — Norinder: ordet 31—35 **iftir** är överhoppat.

Om *Iarundr* (*Iorundr*) se Sö 260. *Anundr* är ett tämligen vanligt mansnamn, men *Guðmarr* är i inskrifterna sällsynt. Det är f. ö. endast känt från en sörmländsk inskrift: Sö 164. Icke heller under medeltiden är namnet särdeles vanligt.

Runorna 47—48 **ta** utgör säkerligen slutet av subst. *bonda* (ack.), såsom redan Liljegren har antagit. Stenen har sålunda blivit rest över Gudmar av hans två söner Järund och Anund och hans hustru. Med undantag av hennes namn kan inskriften rekonstrueras i sin helhet.

Säby, Norrsunda sn.

Enligt *Ransakningarna* 1667—84 fanns »I Gierde vedh Säby 1 Runsteen som ligger omkull». Säby tillhör numera egendomen Vallstanäs och är avhyst. Det låg ung. 1½ km S om Norrsunda kyrka invid landsvägen Stockholm—Uppsala, nära den punkt där vägen norrut till Vidbo utgår. — Någon runsten vid Säby finnes icke känd från senare källor. Emellertid låg Säby icke långt från Linsunda, och det skulle möjligen kunna vara den ena av de båda Linsunda-stenarna (U 427) som avses. Dybeck talar verkligen om denna såsom stående vid Säby. Vid Linsunda fanns enligt *Ransakningarna* två runstenar: det måste vara U 426 och U 427. Den senare skulle i så fall ha blivit upptagen i *Ransakningarna* två gånger, på grund av olika uppgifter. Om så icke är förhållandet, utan det verkligen är fråga om två olika runstenar, har den vid Säby senare icke kunnat återfinnas.

Tänkbart är emellertid också, att uppgiften om en runsten vid Säby helt enkelt beror på ett misstag. Det händer icke sällan i våra dagar, att till fornvårdsmyndigheterna lämnas uppgifter om »runstenar», som vid närmare undersökning visa sig vara resta stenar utan ristning, bautastenar. Detsamma har säkerligen också inträffat många gånger vid den fornminnesinventering på 1600-talet, som resulterade i de s. k. *Ransakningarna*. Jfr nedan under Odensala, Östuna, Husby-Långhundra och Gottröra socknar.

426. Vallstanäs (Linsunda), Norrsunda sn.

Pl. 64.

Litteratur: B 185, L 539, D 2: 209. J. Bureus, F a 6 s. 193 n:r 140 (Rhezeliu), F a 10: 1 n:r 150, F a 5 n:r 268, F a 1 s. 61; M. Aschaneus, *Collectaneum Monumentale Runicum* (F b 10), s. 32—33 (UFT h. 40, 1925, s. 46); *Ransakningarna* 1667—84; J. Hadorph, *Resejournal* 1682; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 134; R. Dybeck, *Reseberättelse* 1867 (ATA); UFT h. 6 (1877), s. 18; E. Brate, *Anteckningar* 1909 (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (F a 10: 1); Aschaneus, teckning (F b 10); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* 3 och B 185); Dybeck a. a.; Brate foto 1909 (ATA).

Runstenen står ung. 50 m. Ö om stora landsvägen Stockholm—Uppsala, ung. 300 m. N om landsvägsbron över ån mellan Fysingen och Oxundasjön, ung. 1 100 m. S om allén från landsvägen till Vallstanäs, i södra delen av den s. k. Käppalabacken, 30 m. NNV om dess sydspets,

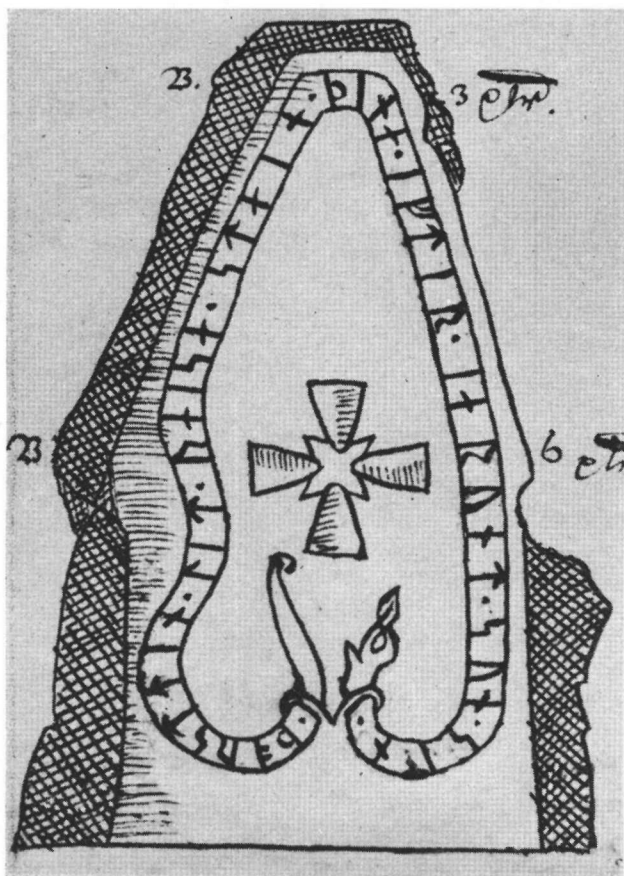

Fig. 134. U 426. Vallstanäs, Norrsunda sn.

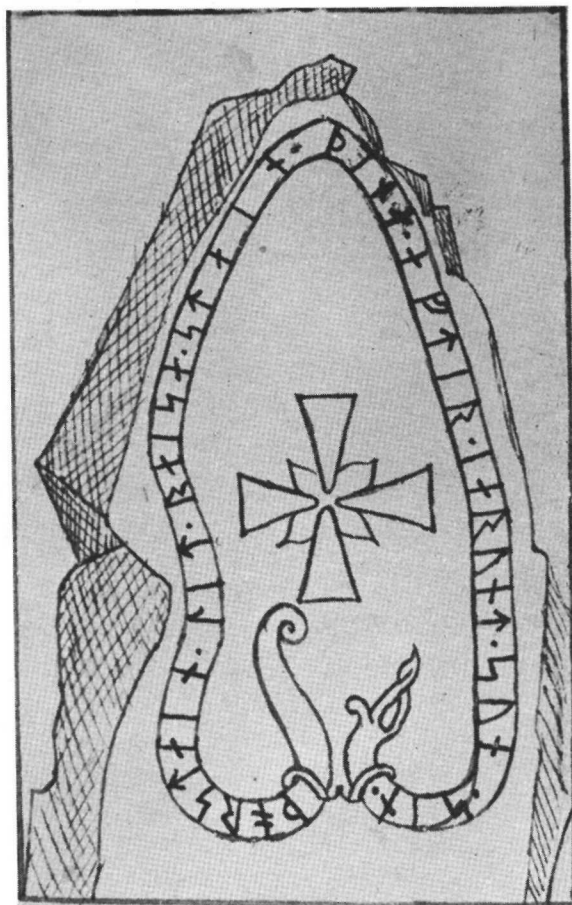

Fig. 135. U 426. Vallstanäs, Norrsunda sn. Efter teckning av Rhezelius.

på östra sidan av diket, som går längs kullens västsida. Stenen, som länge legat omkullfallen, lagades och restes år 1940; den flyttades därvid omkr. 12 m. västerut till kanten av skogsdungen. Ristningsytan är vänd västerut, sålunda mot landsvägen.

Stenen stod enligt Rhezelius »I Engen wedh Werke quarn» (F a 6), »I En Eng wästan Wårkan» (F a 10: 1), enligt Bureus »wid Wårkan» (F a 5). Wårka kvarn låg vid gamla landsvägsbron över ån mellan Fysingen och Oxundasjön, ett stycke V om järnvägen. Aschaneus anger platsen sålunda: »Vthj Lindsunda södher Ängien eller Hagan, Wästan Lindsunda Ström, och gamla Broon . . . Nota, Thänna Hagan, som dänna b^{te} steen står vthj, kallass änu i dag Järunt Hagan, aff honom som dhär ligger begraffwen.» Ristningen var vänd mot öster (»Versus orientem»). Lindsunda är en av de gårdar, som ingå i egendomen Vallstanäs. — I *Ransakningarna* uppges, att »Wedh Lindsunda finnas 2 Runsteenar». Därtill har senare gjorts en anteckning: »Wårkan 1 Runst.» Hadorph: »Moot Wårka quarnar, i en wret wid engan som åån framlöper.» Peringskiölds *Monumenta*: »Lindsunda ägor in emot Wårka quarnar wid vägen» (B 185: »Lindsunda ägor», L 539 »Lindsunda ägor, nära Werka quarnar»). — Dybeck: »Står lutande å Käpparbacken nordligt från Verka quarnar.» — Det framgår av dessa uppgifter tämligen klart, att stenen har funnits på samma plats sedan 1600-talets början. Utan tvivel står den alltså på ursprunglig plats, om man bortser från den obetydliga framflyttning till lämpligare grund, som skedde år 1940.

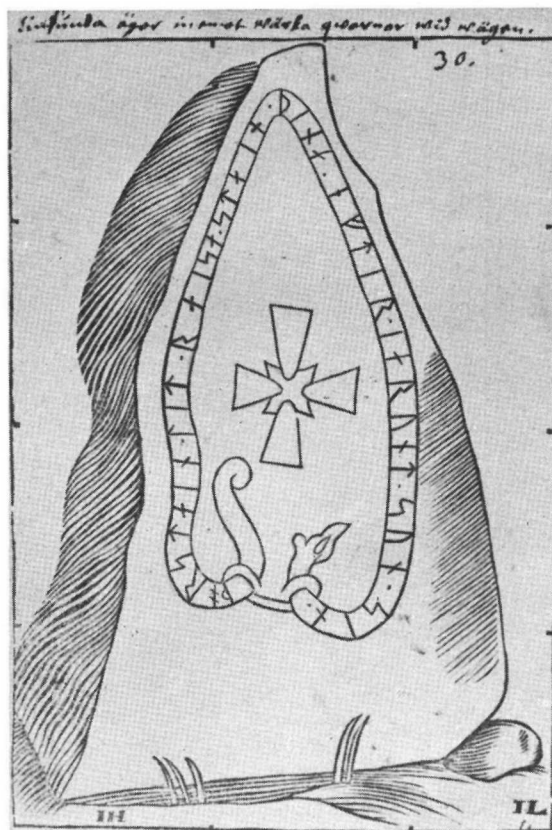

Fig. 136. U 426. Vallstanäs, Norrsunda sn. Efter B 185.

Ljusgrå granit, särskilt i övre delen kvartsrik. Höjd (över marken) 1,60 m., bredd 0,97 m. På toppen är ett stycke avslaget. Det fanns ännu på 1600-talet, men är borta på Dybecks teckning. Ristningen är jämn och ganska tydlig.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 185):

· þorstein · lit · raisa · st[ain · þina] · eftir · iarunt · sun · sin ·

5 10 15 20 25 30 35 40

Þorstæinn let ræisa stæin þenna æftir Iarund, sun sinn.

»Torsten lät resa denna sten efter Järund, sin son.»

Till läsningen: Sk framför 1 þ är säkert. Av 19 a finns intet kvar. 26 e är tydligt stunget. Övre delen av 35 n är förstörd jämte h. bst. Samma skada i stenen har förstört v. bst i 36 t.

Inskriften är i sin helhet bevarad i uppteckningarna från 1600-t., sålunda även 19—25 ain · þina. Bureus: 26 a. — Aschaneus: 26 i. — Hadorph: 26 e. Intet sk. framför 1 þ. — Hos Dybeck har inskriften samma skador som nu. Dybeck har dock 19 a. Intet sk framför 1 þ. 26 e. — Brate: Troligen intet sk framför 1 þ. 19 a finnes men är oklart. 26 e.

Om namnet *Iarundr* (*Iorundr*) se Sö 260. Namnet förekommer tre gånger i inskriften från Norrsunda sn. Det måste vara namn på tre olika personer.